

A kompetenciák csapdájában

Gloviczki Zoltán: Mire való a pedagógus?

(A 2023 febr. 2-i HVG-interjú ismertetése hozzá fűzött kommentárokkal. Gloviczki Zoltán az Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora. A 2010-es évek elején, Hoffman Rózsa idején oktatási államtitkár-helyettes volt. Az interjút Balla István készítette.)

„A bolognai folyamattal a nemzetközi felsőoktatás átállt arra, hogy a tanulmányok egy széles látókört biztosító alapképzéssel indulnak.”

Ez igaz Amerikára, ahonnan a rendszer elindult. A széleskörű, és a hallgató által tetszés szerint összeválogatott tárgyakból álló alapképzés lehetővé teszi, hogy a hallgató mesterszinten esetleg más profilú tanulmányokat folytasson. Nálunk úgy valósult meg, hogy pl. a közgazdasági egyetem jellegű Corvinuson az alapképzés csak közgazdasági továbbtanulásra ad lehetőséget, tehát éppenséggel a lényege elsikkadt.¹

„A munkapiaci igényeknél egyre kevésbé az olyan fogalmak kerülnek elő, mint mérnök, informatikus, sokkal inkább a kompetenciák.” „... az iskolában valami olyasmi történik, aminek semmi értelme nincs...” „.....”olyat kell majd tanítani a gyerekeknek, amit a robotok nem tudnak.”

Szerintem Gloviczki Zoltán is beleesik **a kompetenciák csapdájába**, amit én így fogalmazok meg: Az intelligencia – legáltalánosabb értelmezésben – a dolgok, jelenségek közötti összefüggések felismerésének képessége. Minél alacsonyabb a dolgok, jelenségek ismerete, annál kevesebb összefüggést tudunk megállapítani. Nulla tárgyi tudás mellett nulla az intelligencia, bármilyen magas is legyen a kompetencia... A kompetenciák esetében az a probléma, hogy rendben van, a tárgyi tudás egy kattintással megszerezhető. De honnan tudja a gyermek (vagy a felnőtt, vagy akárki), hogy mit kell kérdezni, ha nem ismeri az adott probléma, terület alapvető összefüggéseit és tényeit. Erre lehet az a válasz, hogy az alapvető összefüggéseket viszont meg kell tanítani. Mondok egy példát: *A középkorban az élet minden területét átszötte a vallás*. Ez egy fontos tétel, ezt meg kell tanulni. De mit jelent ez egy gyereknek, hallgatónak, ha nem ismeri, hogy mi van mögötte? Ha nem hallott a vallásháborúkról, az investitúra-harcról, a keresztes hadjáratokról, a dézsmáról (papi tizedről), a Borgiák harcáról, a gótikáról, a kiátkozásról, az

¹ Az olvasó szíves figyelmébe ajánlom felsőoktatási reformtervezetemet:

Az egyetemek jövője bizonytalan; egyes jóslatok szerint a század közepére döntő többségük megszűnik és az online kurzusok veszik át a helyüket. Fennmaradásuk azonban létfontosságú, ők kell, hogy közvetítsék a humanizmust és az általános műveltséget egy olyan korban, melyre egyre inkább a szélsőséges specializáció, a technológia-központúság és a dehumanizáció lesz a jellemző.

 [Felsőoktatási világtrendek.pdf](#)

 [Az egyetemek jövője - tanulmány.pdf](#)

eretnekekről, a spanyol inkvizícióról, az eretnekek üldözéséről, Szent Bertalan éjszakájáról, eretnekek és boszorkányok megégetéséről, VIII. Henrik feleségeiről és az anglikán egyház megalakulásáról, Lutherről és a reformációról, stb. stb.... A dolog valójában fordítottnak „működik”: e részletek ismeretében vonja le az ember a konklúziót, hogy a középkorban minden fontosabb társadalmi jelenség és ellentmondás vallásos köntösben jelentkezett (... bár a protestantizmus már újkori fejlemény). Nekem úgy tűnik, hogy a gépi tudás csak kiegészítő jellegű lehet... és a kompetenciák nem helyettesítik a tárgyi tudást.

„2010-2013-ban [az iskolák] úgynevezett államosítása is egy hiperreakció volt. ... 2010-2016-ra korrigálni kellett, és beállt egy olyan rendszer, amely szerintem működőképes [a tankerületi]”...”sokkal működőképesebb, mint amikor az – ugyan szabadon választott, de esetleg hozzá nem értő – önkormányzatok diszponálnak az iskolák felett.”

„2020-ban... nyilvánosságra került egy példátlanul nagy szakmai elfogadottságot élvező Nat. ... nagyon keveset kellett tenni ahhoz, hogy ezt elrontsuk, de sikerült.... a kerettanterveknél kapott gellert a történet.”

A nemzetközi példák azt mutatják, hogy a közoktatásban a decentralizáltság a siker záloga. Ez vonatkozik a tantervekre, a tananyagra és az iskolák irányítására is. Az eredmények elsősorban nem a pedagógusok fizetésén múlnak, hanem azon, hogy mekkora az oktatási szabadságuk és önállóságuk.

„...a XXI. században ha valaki 20-30 évre előre gondolkodik, csak olyan pályát érdemes választania, ami humán interakción, kommunikáción és segítségen alapul.”

A kompetenciák súlyán, fontosságán túl a tanári pálya legújabb és legnagyobb kihívása a ChatGPT. Soha nem tapasztalt súllyal jelentkezik, hogy mit és hogyan tanítsanak az iskolák. Folytatva a korábbi okfejtést: ha már ismerünk egy alapvető tételt, mondjuk azt, hogy a középkorban minden vallásos formában jelentkezett, akkor a ChatGPT lehetővé teszi, hogy megkérdezzük: mit jelent ez, mit kell érteni alatta? És megkapjuk a választ, a kért terjedelemben.... De akkor most ezzel intelligensebbek lettünk? Megspóroltuk a keresés, utánajárás fáradságait és hamarabb jutottunk el a válaszhoz. Ezáltal több idő marad tudásunk bővítésére, fejlesztésére

De az alapvető kérdés változatlanul az: MIT KELL KÉRDEZNÜNK?

Bp, 2023. febr. 27.

Kiss Károly